

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Снежанка Добрева Георгиева

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

Относно: оценка на документацията и научната продукция, представена по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Тракийския университет – Стара Загора, Педагогически факултет, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № 641/22.02.2024 г. на Ректора на Тракийския университет – Стара Загора за провеждане на конкурс за „доцент“, обявен в съответствие с чл. 4 и чл. 25 от Закона за развитие на академичния състав в Република България, чл. 57, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. В обявения в ДВ, бр. 99 от 28.11.2023 г. конкурс (за нуждите на ПФ, катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“) за доцент в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., участва един кандидат – ас. д-р Десислава Илчева Сидерова.

I. Професионална биография на кандидата.

Десислава Илчева Сидерова е родена на 22.05.1975 г. в град Стара Загора. През 1999 г. завършва българска филология във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ (образователно-квалификационна степен „магистър“, професионална квалификация „филолог, учител“). През периода 2000 – 2004 г. се обучава по специалността „Застраховане и социално дело“, МП „Социален мениджмънт“ в Стопанска академия „Димитър Апостолов Ценов“, гр. Свищов и придобива образователно-квалификационна степен „магистър“ по икономика. В периода 2008 – 2009 г. получава допълнителна професионална квалификация „Интеркултурно образование“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград. Професионално се реализира като учител по български език и литература в средни училища в Стара Загора. От 2005 г. и към настоящия момент е асистент по методика на обучението по български език и литература в катедра „Предучилищна и начална училищна педагогика“ към Педагогическия факултет на Тракийския университет – Стара Загора. Според данни на НАЦИД, с диплома № 260 от 27.02.2024 г на Д. Сидерова е присъдена образователната и научна степен доктор, ПН 1.2. Педагогика. Кандидатът в конкурса е взел участие в работата по 22 проекта, съответно – 4 национални и 18 университетски.

II. Научна продукция и дейност на кандидата:

Конкретно научната продукция, представена от ас. д-р Д. Сидерова за участие в конкурса, включва: 2 монографии; 1 книга („Текстът като феномен на образователната среда“) на базата на защитен дисертационен труд; 1 студия; 15 статии, от които 1 публикувана в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 8 цитирания, от които 6 в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 2 – в монографии и колективни томове с научно рецензиране. В основната си част представените публикации са по тематика, съотнасяща се с областта на обявения конкурс. Шест от статиите са на английски език, една – на руски език, две статии са плод на съавторство.

От представените две монографии едната е резултат от съавторска дейност – „Интермедиален хоризонт за литературното и музикално образование“. В рамките на 135 страници този труд извежда характеристиките на интермедиаалността; обосновава цели, подходи и алгоритмични варианти за прилагането им като образователен ресурс. Този труд предлага поглед към интермедиаалността, който е пречупен през призмата на потенциала за взаимодействие между литературното и музикалното изкуство в образованието.

Представена е методическа система с фокус към студенти – бъдещи детски и начални учители, насочена към развиване на тяхната професионална компетентност за осъществяване на педагогическо взаимодействие в детската градина и в началния етап на образование, залагаща на комуникацията с две познавателни области – литература и музика. Не става ясно защо при разпределителен протокол за 50 % участие в предложената от кандидата справка за НАЦИД се предвиждат 15 точки за тази монография.

Като основен хабилитационен труд е представена монографията „Метакогнитивни стратегии към предучилищното образование по български език и литература“. Ценна в изследването е потърсената като обратна връзка самооценка за работата на студенти при практическата им подготовка за учители в предучилищното образование относно уменията им за организиране на образователната дейност, целесъобразност на предпочитаните в педагогическите ситуации дидактически материали и др. В предложения труд са представени резултатите от проведено от Д. Сидерова изследване на моделите на практическа подготовка на студентите, подготвяни за учители. Като цяло в съдържателен и структурен план трудът не отговаря на изискванията на жанра на монографията. Трудът не е представен на хартиен носител. Първоначално по имейла на членовете на журито е предложен във вариант от 101 страници и впоследствие във вариант от 141 страници (допълнително разпратен по имейла, докато тече процедурата по оценка), от които 123 страници основен текст с множество страници в табличен формат, които не отговарят на изискуемия брой знаци. Създава се впечатление за неспазеност на нормативния обем страници за подобен труд, факт е несъотнесеността му с тематичната насоченост на конкурса по направление 1.3. Предложената за оценка монография не показва познаване и спазване на основни изисквания за подобна научна продукция: обърнатост на конструкцията; недефинираност на понятийния апарат върху основата на съгласието или противопоставянето с мнението на авторитети; необоснованост на теоретичните концепти, на които почиват научните постановки; неконцептуализираност на собствената гледна точка за метакогнитивни стратегии; неизведеност на критерии за оценка на функционалността и резултатността от използването на подобни стратегии при университетското образование; неразченост на анкетното проучване в контекста на теоретична и прагматико-методическа концепция за метакогниция. В разработката се наблюдава количествен и семантичен дисбаланс между теоретични и прагматико-приложни акценти. Минимални в изследването са теоретичните и прагматико-приложните акценти, съотносими с темата на труда – метакогниции (споменати в увода и представени в III глава с обем от шест страници). Заключение на труда извежда основни акценти от представеното анкетно проучване в контекста на недостатъчна съотнесеност с основно заявената тема на хабилитационния труд. Не стават ясни основните критерии на изследователя, върху които проучва, съпоставя и анализира „метакогнитивните стратегии“ само чрез анкетно проучване с 63 студенти (бройка, несъздаваща впечатление за репрезентативност на извадката) чрез недостатъчно ясна обвързаност на въпросите с посочената проблематика. Анкетата не е аргументативно разчетена като метакогнитивен акт или инструментариум; резултатността от нея е отчетена само по отговорите на респондентите по отделните въпроси без обобщаване на параметрите на изследователската парадигма на Д. Сидерова. Слабост на „хабилитационния труд“ е основаването на обобщаващите изводи само върху минималистично анкетно проучване, в което като субективен тип изследване са включени въпроси допълнително предполагащи субективност (самооценка на работата на стажант-учителя според емоционалните реакции на децата), ненужната тавтология в отделните въпроси (обособени са различни въпроси по аналогична проблематика – значението на играта, на игровите похвати, на игровите технологии). Определено са изместени основните акценти на традиционното монографично изследване, недостатъчно аргументирана е собствената позиция по темата за метакогнитивните стратегии. Примерите от практиката са самоцелно представени,

липсва концептуализиране на постановките на автора за приложимост на рефлексията като метакогниция в образователната практика. Прави впечатление, че представената практическа дейност не се базира на предварително обоснована теоретична концепция; трудът като че ли е споделяне на основните акценти на ежедневната преподавателска работа по изпълнение на съответния преподавателски хорариум. Недостатъчно коректно е цитирането в съответния труд – посочване само на автор и година без посочване на конкретна страница на съответната научна продукция. Парадоксално малък е обемът на проучените източници, свързани с изследваната проблематика – 26 на брой (две от които – на самия кандидат).

Статиите и студията обговарят различни лингвистични, литературоведски, психологически, комуникативни, метакогнитивни и интелектуални проблеми; съдържат полезна практическа информация. Актуални са основните тематични акценти в статиите на Д. Сидерова: методическият инструментариум при обучението по български език и литература, технологичните модели за работа с текст като важен ресурс за формиране на комуникативната компетентност на учениците – статии с №№ 7.1, 7.2, 7.4, 7.7, 7.9; динамичните комуникативни аспекти на работата с художествен текст в лингво-литературното образование – статии с №№ 7.2, 7.3, 7.6, 7.8, 7.14; квалификацията на педагогическите специалисти по проблемите на интеркултурното образование – статия с № 7.5; текстоцентризмът като ключов фактор при университетската подготовка на бъдещи учители – статии с №№ 7.10, 7.11, 7.12.

III. Оценка на приносите на представената за участие в конкурса научна продукция.

В качеството на теоретични приноси могат да се открият идеите на Д. Сидерова за:

- Обобщената и аргументативно подкрепена концепция за фундаменталност и трансверсалност на комуникативната компетентност на обучаваните; предложената текстоцентрична образователна концепция, обосноваваща връзката текстоцентризм – антропоцентризм и значимостта на комуникативния подход към текста при обучението по български език и литература в предучилищна възраст и начален образователен етап (експлицираната в теоретичен и прагматико-приложен план значимост на технологичния модел, свързан със задаване на въпроси при работа с художествен текст; изведените типове задачи при методическа работа върху съчинение миниатюра и др.).

- Логично издържаното представяне на идеите за функционалността и важността на текстоцентризма в университетското образование; обобщените стратегии за формиране на комуникативна компетентност на бъдещите учители.

- Насочването към проблема за метакогнитивните стратегии при университетската подготовка на бъдещи учители и за значимостта на познаването им в процеса на изграждане на професионалната компетентност на тези учители.

Като практико-приложни приноси могат да бъдат изведени дейностите ѝ по:

- обобщаването на различни практически идеи за текстопродуктивна дейност на детето/ученика от начален образователен етап;

- извеждането на функционалността на методическите идеи за развитие на дидактическа текстова компетентност на студентите – бъдещи учители.

IV. Учебно-преподавателска дейност на кандидата.

Според представените справки за учебната 2021/2022 г. и 2022/2023 г. Десислава Илчева Сидерова води семинарни упражнения и ТПП в бакалавърски програми по задължителни дисциплини: „Методика на обучението по български език и литература в детската градина“, „Методика на обучението по български език и литература в I – IV клас“ и по избираеми дисциплини: „Музика и текст в образованието“, „Развитие на българската

реч в предучилищното образование“ и „Литературен текст и комуникация в предучилищна възраст“. В ОКС „магистър“ преподава задължителните дисциплини „Образователни стратегии по български език в детската градина“, „Езикова и литературна комуникация в I – IV клас“, „Езикова и литературна комуникация в детската градина“ и избираемите дисциплини „Комуникативни стратегии в обучението по български език“, „Комуникация чрез музика и текст“ и „Развитие на българската реч в предучилищното образование. Води и семинарни занятия по дисциплините „Съвременен български език“, „Литература за деца“, „Педагогика на словесноизпълнителското изкуство“, „Овластяване на българския език в условия на билингвизъм“. За учебна 2023/2024 и следваща учебна година справка не е представена.

V. Критични бележки и препоръки.

В духа на обективността е необходимо да бъдат обобщени и множеството ми критични бележки относно непълното спазване на утвърдената процедура и начина на самооценка на кандидата при позиционирането си в конкурса:

- **Неизпълненост на минималните национални изисквания** съгласно чл. 26 от ЗРАСРБ за „доцент“. Представен е научен труд с претенции за „хабилитационен“, неотговарящ на направлението на конкурса – 1.3., а тематиката на труда е по 1.2; характеристиките на труда не предполагат отчитане на точки по съответния показател от Минималните национални изисквания.

- **Неспазеност на всички нормативни изисквания по процедурата.** Участие в конкурса при несъобразеност с изискванията на чл. 78, ал. 1 от „Правилник за развитие на академичния състав в Тракийски университет“ относно задължителността на кандидата за участие в конкурс да подаде в научния отдел на факултета „диплом за ОНС „доктор“ или нотариално заверено копие“. От кандидата в конкурса е представена служебна бележка, Рег. № 307/27.02.2024, удостоверяваща предстоящо издаване на диплома за ОНС „доктор“ (Приложение № 1), въпреки че по данни от НАЦИД Диплома за ОНС „доктор“ е налична към 27.02.2024 г.

- **Неспазеност на разпоредбите на чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ, както и разпоредбите на чл. 74, ал. 1, т. 3 от Правилник за развитието на академичния състав в Тракийски университет – Стара Загора** относно представянето на **публикуван** монографичен труд... Според данни на Националния регистър на издаваните книги в България към 26.03.2024 г. трудовете, с които се участва в конкурса (при подадени към 28.02.2024 г. документи) „Текстът като феномен на образователната среда“ (Приложение № 2) и „Метакогнитивни стратегии към предучилищното образование по български език и литература“ (Приложение № 3) са с проект на издаване 29.02.2024 г.

- **За достойнство на учения** считам и скромността и мярката при рефлексия и самооценка. В този контекст недоразумение буди идентифицирането на Д. Сидерова като доктор в статията от 2023 г. в сп. „Педагогика“ – при фактическо реализиране на окончателно заседание по конкурса ѝ за доктор в края на м. февруари 2024 г.

- **Авторитетът и утвърждаването на името на Д. Сидерова** биха спечелили от по-голяма обективност и проявата на известна скромност. Създава се впечатление, че кандидатът в конкурса не прави разлика между разработван научен проблем и принос в конкретното му разработване. Учудващо висока е самооценката на кандидата и при представянето на собствената гледна точка за научните му двадесет и четири приноса в пет основни направления (три от които реално представят аспекти на двата основни приносни потока – „Лингводидактическо образование във висшето училище“ и „Литературно образование в начален етап“, бъдещи известни питания/възражения като се има предвид, че основният ѝ труд е насочен към предучилищното образование).

- **Проявата на търпение при изкачването по стълбата на професионалното израстване и придвижване по нея** с повече уважение към нормативни изисквания,

авторитети, изведени теоретични концепти и срокове по процедури. Буди недоразумение способността на Д. Сидерова в рамките на 24 часа да успее да издаде две книги, да се регистрира в НАЦИД и да подаде документи за хабилитация – един ден след окончателното заседание за придобиването на ОНС „доктор“ (при неподписаност на съответния протокол от онлайн присъстващите на това заседание членове на научното жури, за което гарантирам като участник в журито ѝ по процедурата за придобиване на ОНС „доктор“).

Към кандидата в конкурса отправям и следните препоръки:

- Да подкрепя професионалното си израстване с по-голяма прецизност (и в количествен и в качествен план) при продуцирането на монографии, книги и статии (някои от предложените за рецензиране статии са с обем 3 – 4 страници).
- Да проявява прецизност и при подготовката на документация по ключови конкурси, представящи позиционирането ѝ в научното пространство (в предложените „Резюмета на научни трудове и публикации“ липсва информация за публикации с №№ 7.12, 7.13, 7.14; първоначално и повторно (по време на процедурата на оценяване) представяне на монография, неотговаряща като обем на нормативните изисквания, неписваща се в характеристиките на научния жанр, несъответстваща на направлението на конкурса).

VI. Заключение.

Въз основа на прегледа на научни трудове и на констатираните в тях нарушения заявявам **отрицателната** си оценка по становището за заемане на обявената по конкурса академична длъжност „доцент“ от Десислава Илчева Сидерова. Оценката е аргументирана и от несъобразеността на част от предоставената от кандидата документация с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности Тракийски университет – Стара Загора. Всичко това ми дава основание да препоръчам на уважаемото Научно жури да даде отрицателна оценка на кандидатурата и да **не предлага** на Факултетния съвет на Педагогически факултет към Тракийски университет – Стара Загора да избере Десислава Илчева Сидерова за „доцент“ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... .

28.03.2024 г.
гр. Шумен

Изготвил рецензията:
(проф. д.н. Снежанка Добрева Георгиева)